

Een Bersagliere afgebeeld als pijpenkop

Ruud Stam (ruudstam@tabakspijp.nl)

De Berslaglieri zijn een Piemonteese garderegiment dat later Italiaans werd. Hun eerste publieke optreden was bij een militaire parade op 1 juli 1836 nadat generaal Alessandro La Marmora het regiment op 18 juni van dat jaar in het leven geroepen had. Letterlijk betekent de naam scherpschutters, enkelvoud Bersagliere.

Generaal Alessandro La Marmora

Het koninkrijk Piedmont-Sardinië was relatief arm en kon zich geen grote cavalerie permitteren. Een snel opererende infanterie was dus noodzakelijk. De elitetroepen waren onderdeel van het Piemonteese leger, maar konden vrij zelfstandig opereren. Het waren lichte infanteristen die voor de voorhoede van de hoofdmacht ingezet konden worden, maar ook wel speciale opdrachten uitvoerden, waarbij ze getraind waren om zo nodig in kleine groepen te opereren. Zij zijn bekend geworden in de oorlogen van het Risorgimento, de periode van de Italiaanse eenwording. Hun eerste actie die grote aandacht trok was de bestorming van de brug van Goito tijdens de eerste Italiaanse Onafhankelijkheidsoorlog (1848-1849).

Beroemd werd hun optreden op 20 september 1870, toen ze over de Porta Pia Rome binnentrokken en een eind maakten aan de wereldlijke macht van de paus. Ook vochten zij in de Krimoorlog. Ook tegenwoordig bestaan de Bersaglieri nog steeds als de Garibaldi Bersaglieri Brigade, die bij verschillende vredesmissies wordt ingezet.

De Bersaglieri zijn herkenbaar aan de groene hanenveren op hun helm of tropenhelm en op hun hoed. De hoed werd schuin naar rechts gedragen, zodat de brede rand het voor scherpschutters belangrijke rechteroog beschermde tegen de zon. De hoed wordt tegenwoordig alleen nog bij het gala-uniform gedragen.

Bersagliere rond 1900

Bersagliere pijp, ca. 1900. Vooraanzicht.

Helaas is van de afgebeelde pijpenkop geen pijpenmaker bekend. Vermoedelijk stamt de pijp uit het einde van de 19^e eeuw. De pijp is uit roodbakkende klei in een mal vervaardigd en is met de hand bijgewerkt. Voorbeelden van de handmatige versieringen zijn de hanenveren en de snor en de baard. Ook de ogen zijn met de hand bewerkt. Een Italiaanse

brigade doet in eerste instantie vermoeden dat deze pijp in Italië vervaardigd zou kunnen zijn. Ook de roodbakkende klei wijst in die richting. De verfijning in de vervaardiging en afwerking laten echter vermoeden dat deze pijp niet in Italië vervaardigd is. Handgevormde roodbakkende pijpen kennen we vooral uit Normandië en omgeving. Het feit dat de Bersaglieri in 1870 voor een politieke schok hebben gezorgd in vooral katholieke kringen, toen de Paus van zijn wereldlijke macht werd ontheven, maken dat een portretpijp van een Bersagliere een politieke pijp is met een veel groter belang en uitstraling dan alleen de lokale (Italiaanse) markt. Het is dus wel denkbaar dat een pijpenmaker in Normandië zo'n pijp vervaardigd heeft.

Bersagliere pijp, ca. 1900. Zijaanzicht.

Maten van de pijp in centimeters: hoogte 6,8; lengte 9,2; doorsnede hoed 7,1; doorsnede ketel 2,5; diepte ketel 4,0.

Bron van de historische gegevens: Wikipedia.

Foto Arjan de Haan.

In een artikel op bladzijde 35 wordt ingegaan op de raadselachtige steeltekst Lichtivs. Wie was dat?

Een Bersagliere afgebeeld als pijpenkop. Over deze Italiaanse scherpschutter is meer te lezen op pag. 47.